

Indeks Odpowiedzialnego Rozwoju 2023

Cytowanie: Rybacki, J., Mierzejewski, M., Mądry, T. (2023), *Indeks Odpowiedzialnego Rozwoju 2023*,
Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Warszawa, grudzień 2023 r.

Autorzy: Jakub Rybacki, Mateusz Mierzejewski, Tomasz Mądry

Redakcja merytoryczna: Paweł Śliwowski

Redakcja: Jakub Nowak, Małgorzata Wieteska

Projekt graficzny: Anna Olczak

Skład i łamanie: Tomasz Gałązka

Polski Instytut Ekonomiczny

Al. Jerozolimskie 87

02-001 Warszawa

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny

ISBN 978-83-67575-63-8

Spis treści

Kluczowe liczby	4
Kluczowe wnioski	5
Wprowadzenie	6
1. Główne tendencje rozwojowe na świecie	7
2. Polska i Grupa Wyszehradzka	11
Podsumowanie	14
Aneks 1. Struktura Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju	15
Bibliografia	17
Spis ramek, tabel i wykresów	18

Kluczowe liczby

5

miejsc w pierwszej dziesiątce rankingu Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju zajmują kraje nordyckie

26.

pozycja Polski w rankingu Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju

3,3 proc.

średni wzrost konsumpcji w krajach UE w latach 2019-2022

18 proc.

spadek emisji CO₂ Polski w latach 2016-2022

Kluczowe wnioski

- **Kraje nordyckie nieprzerwanie dominują wśród państw z najwyższymi wartościami Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju publikowanego od 2019 r. przez Polski Instytut Ekonomiczny.** To efekt harmonijnego łączenia wymiarów gospodarczego, społecznego i ekologicznego w strategiach rozwojowych tych krajów. Szwecja zajęła najwyższe miejsce w ogólnym zestawieniu, mimo że nie wygrała w indywidualnych kategoriach. Świadczy to o równowadze między poszczególnymi aspektami rozwoju. Kraje skandynawskie osiągają najwyższe wskaźniki w kategoriach niezwiązanych z finansami, jak np. przeciętna długość życia. Najdłużej żyje się w Norwegii, Szwecji, Islandii i Danii. Wysokie wyniki związane są też z bezpieczeństwem, czystym środowiskiem i zdrowiem obywateli.
- **Państwa Unii Europejskiej stosunkowo łagodnie przeszły przez kryzys energetyczny.** Inflacja w strefie euro osiągnęła rekordowy poziom 10,6 proc. w październiku 2022 r. Rządy państw europejskich podjęły jednak działania mające minimalizować koszty społeczne. Dlatego, pomimo inflacji, konsumpcja w UE w latach 2019-2022 wzrosła o ok. 3,3 proc. W 2022 r. poziom konsumpcji w większości państw przekroczył wartości sprzed pandemii.
- **Polska zanotowała znaczący awans w rankingu Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju – przesunęła się z miejsca 33. na 26.** To głównie efekt wzrostu dochodów rozporządzalnych oraz konsumpcji w ubiegłym roku. Wydatki konsumenckie rosły mocniej na tle państw unijnych. Wciąż jednak obserwujemy obszary do poprawy. W kategorii czynników pozapłacowych (filar III) średni wynik Grupy Wyszehradzkiej (8,3), jak i Polski (8,1), był niższy od średniej dla Unii Europejskiej (8,9). Spadek wyników jest związany z niższą oczekiwaną długością życia. Przyczyną regresu była pandemia COVID-19 i nadmierna śmiertelność, szczególnie wśród osób starszych, w czasie jej trwania.

Wprowadzenie

Indeks Odpowiedzialnego Rozwoju (IOR) powstał jako próba podkreślenia miar innych niż PKB *per capita*, które mogą być wykorzystane w opisie rozwoju gospodarek i umożliwią lepsze przedstawienie zmian zachodzących w poszczególnych krajach. Polski Instytut Ekonomiczny publikuje IOR od 2019 r. W tegorocznym wydaniu przedstawiamy wyniki za rok 2022. **Zmiany w bieżącej edycji związane są z tempem poprawy aktywności konsumentów po pandemii COVID-19, kryzysem energetycznym i reakcjami rządów na podwyższoną inflację.** Inflacja oraz spadek realnych dochodów stały się poważnymi problemami dla wielu państw rozwiniętych – wpłynęły na konsumpcję, produkcję i zdolność do osiągnięcia zrównoważonego wzrostu.

Polska oraz inne państwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej awansowały w rankingu IOR. Postępy świadczą o tym, że działania ostrożne pozwoliły ochronić konsumentów przed skutkami inflacji, przynajmniej w krótkim okresie. Problemem są jednak tendencje długookresowe – widzimy m.in. spadek oczekiwanej długości trwania życia, który jest bezpośrednią konsekwencją słabości systemu ochrony zdrowia. W raporcie poddajemy analizie główne czynniki wpływające na stan Polski na tle krajów Grupy Wyszehradzkiej i Unii Europejskiej. Opis metodologii i czterech filarów indeksu znajduje się w we wcześniejszych opracowaniach dotyczących IOR (Bąkowska, Lachowicz, Marczewski, 2019), na końcu tego opracowania można znaleźć natomiast skrótowy opis poszczególnych składowych.

1. Główne tendencje rozwojowe na świecie

Połowę miejsc w pierwszej dziesiątce indeksu zajęły państwa nordyckie, podobnie jak we wcześniejszych latach. Na pierwszym miejscu rankingu znajduje się Szwecja. Mimo że nie jest na pierwszym miejscu w żadnej z kategorii wskaźników, to jej sumaryczny wynik plasuje ją najwyżej w indeksie – wskazuje to na umiejętne utrzymywanie równowagi między gospodarczym, społecznym i ekologicznym wymiarem rozwoju, podobnie jak w ubiegłych latach.

Kraje nordyckie najwięcej zyskują w zestawieniu zmiennych pozapłacowych. Najwyższy wynik w III filarze indeksu odpowiedzialnego rozwoju osiągnęły Islandia i Norwegia (9,7). Był to efekt dużego zaangażowania w działania na rzecz bezpieczeństwa społecznego, zapewnienia czystego środowiska czy zdrowia. Podobne wartości osiągają Szwecja (9,6) czy Dania (9,3).

Wśród 40 państw o najwyższych wynikach indeksu ponad 75 proc. stanowią kraje Europy. Powodują to głównie dobre wyniki II filaru – nakłady na edukację oraz badania i rozwój jako proc. PKB. W Europie Zachodniej wskaźnik oscylował w przedziale 4,5-6 pkt., a dla całej Unii Europejskiej miał średnią 3,9 pkt. Poza Europą wartości te były niższe, np. w Singapurze wyniósł 2,5 pkt., w Kanadzie 3,8 pkt. Warto zauważyć, że niższe wartości tego filaru obserwowane są również w Europie w krajach znanych jako raje podatkowe, tj.: Luksemburgu (3,0), Malcie (3,2) czy Irlandii (2,2).

W 2022 r. głównym wyzwaniem dla dobrobytu była wysoka inflacja. W październiku 2022 r. inflacja w strefie euro osiągnęła rekordowy poziom 10,6 proc. To głównie efekt kryzysu w łańcuchach dostaw oraz konfliktu między Rosją a Ukrainą. Znacząco wzrosły ceny żywności i energii. Wysoki poziom wskaźnika inflacji wywiera presję na banki centralne – w 2023 r. stopy procentowe wzrosły do najwyższego poziomu od 22 lat. Zmiany opisujemy w ramce na kolejnych stronach.

Tabela 1. Pierwsze 40 krajów w IOR wraz z wartościami w poszczególnych filarach i zmianą pozycji w stosunku do Indeksu z 2022 r.

IOR 2023	Kraj	Filar I	Filar II	Filar III	Filar IV	Wartość indeksu IOR 2023	IOR 2022	Zmiana pozycji
1.	Szwecja	6,95	6,9	9,6	6,1	73,8	1.	0
2.	Islandia	7,74	6,1	9,7	5,9	73,7	b.d.	b.d.
3.	Belgia	7,41	6,4	9,2	5,4	70,8	7.	↑ 4
4.	Dania	7,11	5,9	9,3	6,0	70,8	2.	↓ -2
5.	Szwajcaria	7,46	5,2	9,5	5,9	70,2	4.	↓ -1
6.	Norwegia	7,71	5,2	9,7	5,5	70,0	5.	↓ -1
7.	Finlandia	7,32	5,5	9,5	5,5	69,7	3.	↓ -4
8.	Izrael	5,40	8,3	8,8	5,2	69,2	9.	↑ 1
9.	Stany Zjednoczone	7,87	5,8	8,5	5,0	68,1	12.	↑ 3
10.	Austria	7,19	5,2	9,1	5,3	67,2	6.	↓ -4
11.	Niemcy	6,96	5,0	9,2	5,6	66,7	8.	↓ -3
12.	Holandia	7,23	4,5	9,2	5,4	65,7	11.	↓ -1
13.	Francja	6,66	4,6	9,3	5,7	65,6	10.	↓ -3
14.	Luksemburg	7,67	3,0	9,4	6,1	65,6	17.	↑ 3
15.	Wielka Brytania	6,83	4,1	9,2	6,0	65,1	14.	↓ -1
16.	Słowenia	7,22	4,5	8,9	5,1	64,3	13.	↓ -3
17.	Korea Płd.	6,12	6,4	8,7	4,4	64,2	16.	↓ -1
18.	Malta	6,26	3,2	9,3	6,8	63,8	b.d.	b.d.
19.	Estonia	6,07	4,6	9,0	5,8	63,7	30.	↑ 11
20.	Singapur	7,44	2,5	9,4	6,1	63,7	18.	↓ -2
21.	Nowa Zelandia	6,58	4,0	9,4	5,1	62,6	22.	↑ 1
22.	Czechy	6,60	4,0	8,6	5,7	62,1	20.	↓ -2
23.	Australia	6,61	4,4	9,6	4,1	61,7	21.	↓ -2
24.	Irlandia	6,49	2,2	9,5	6,4	61,4	19.	↓ -5
25.	Japonia	6,09	4,2	9,6	4,6	61,2	15.	↓ -10
26.	Polska	6,52	3,5	8,1	6,2	60,9	33.	↑ 7
27.	Portugalia	5,94	3,6	9,4	5,3	60,5	24.	↓ -3
28.	Kanada	6,94	3,8	9,5	3,9	60,3	23.	↓ -5
29.	Hiszpania	5,88	3,1	9,5	5,4	59,6	26.	↓ -3
30.	Włochy	6,18	3,1	9,1	5,4	59,5	25.	↓ -5
31.	Słowacja	6,87	2,7	8,3	5,6	58,7	27.	↓ -4
32.	Cypr	6,03	3,5	9,0	4,9	58,4	29.	↓ -3
33.	Chorwacja	6,18	3,4	8,4	5,3	58,1	32.	↓ -1
34.	Węgry	6,04	3,4	8,3	5,3	57,8	28.	↓ -6
35.	Białoruś	6,08	2,6	8,0	6,2	57,3	35.	↑ 0
36.	Grecja	5,96	3,0	8,9	5,0	57,2	37.	↑ 1
37.	Litwa	5,88	2,6	8,5	5,6	56,3	31.	↓ -6
38.	Łotwa	5,53	3,2	8,3	5,4	56,2	34.	↓ -4
39.	Rumunia	5,74	1,8	8,2	6,6	55,9	43.	↑ 4
40.	Armenia	5,81	1,0	6,9	8,1	54,3	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne PIE.

Ramka 1. Skutki wzrostu inflacji dla wydatków gospodarstw domowych

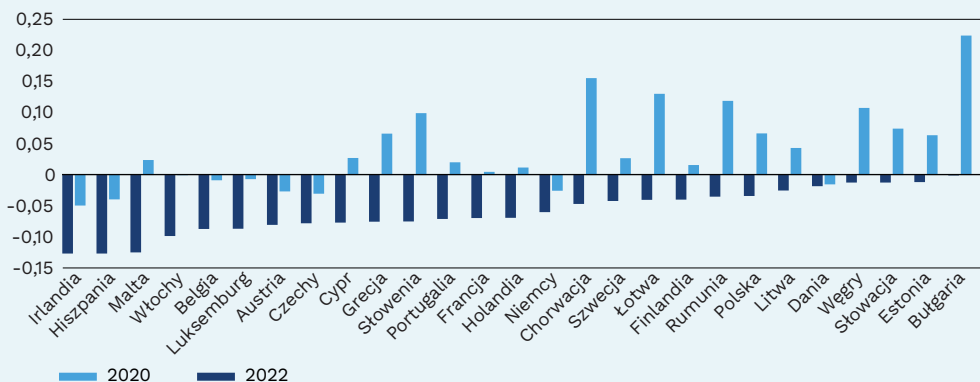
Rosnąca inflacja osłabiła wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych. Wysokość wydatków przypadająca na gospodarstwo domowe nominalnie spadła na świecie z 9,2 do 8,8 tys. USD, tj. o 4,3 proc. Wśród gospodarek rozwiniętych osłabienie dotknęło państwa Europy, częściowo rekompensowały je działania osłonowe podjęte przez rządy.

Inflacja zaczęła mieć większy wpływ na zachowania europejskich konsumentów. McKinsey podaje, że 58 proc. konsumentów wskazywało zmiany cen jako główną obawę. Na kolejnych pozycjach znalazły się dopiero kwestie związane z konfliktem w Ukrainie, zatrudnieniem czy decyzjami politycznymi. Stopy inflacji osiągnęły rekordowe wysokości – w połowie krajów strefy euro wzrost cen konsumpcyjnych był dwucyfrowy. Inflacja w Niemczech i Wielkiej Brytanii przekroczyła 10 proc., a we Włoszech zbliżyła się do 13 proc. i osiągnęła najwyższy poziom od czterech dekad.

Pomimo spadku płac realnych konsumpcja w Unii Europejskiej jest nadal wyższa niż przed pandemią. Wzrost sięga ok. 3,3 proc., a poprawa dotyczy większości krajów europejskich. Najwyższe wzrosty wydatków konsumpcyjnych widoczne są w Bułgarii (22 proc. w stosunku do 2019 r.), Chorwacji (15 proc.) oraz na Łotwie (13 proc.). W Polsce wzrost konsumpcji w latach 2019-2022 wyniósł 6,7 proc.

Maleją różnice w poziomie konsumpcji między krajami europejskimi. Komisja Europejska (European Commission, 2023) szacuje, że w 2022 r., wartość konsumpcji na mieszkańca, przeliczona według parytetu siły nabywczej, wahała się w granicach 67-138 proc. średniej dla 27 państw członkowskich UE. **W latach 2019-2022 różnice spadły o 18 proc.** W 2022 r. dziewięć państw członkowskich UE przekraczało średnią. Najwyższą konsumpcją cechował się Luksemburg z wartością 138 proc. wartości dochodów średniej UE, Niemcy (119 proc.) oraz Austria (118 proc.). W 18 państwach UE konsumpcja na osobę była niższa od średniej unijnej. Najniższe wartości zanotowano w Bułgarii, gdzie wskaźnik wynosił 67 proc. średniej UE, na Węgrzech (72 proc.) i na Słowacji (73 proc.). Podobny obraz przedstawia współczynnik Giniego. W latach 2019-2022 obniżył się z 0,302 do 0,296 dla Unii Europejskiej.

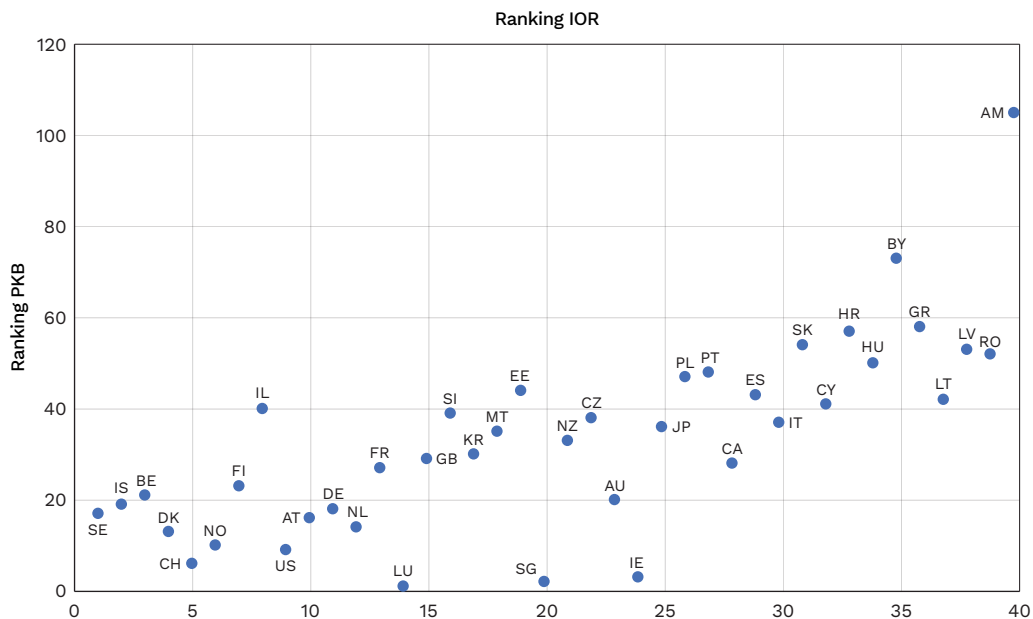
Wykres 1. Zmiana wydatków konsumpcyjnych w latach 2020 oraz 2022 w krajach UE-27

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Banku Światowego.

W niektórych państwach w Europie wysokie PKB nie przekłada się na poprawę jakości życia ludności. Wśród krajów pierwszej czterdziestki w rankingu PKB znalazły się państwa klasyfikowane jako raje podatkowe – Luksemburg, Singapur czy Irlandia. Wyniki PKB są zdecydowanie wyższe w stosunku do zmiennych opisujących bezpieczeństwo, jakość środowiska czy edukację. Polska należy do grona państw, które w rankingu PKB *per capita* otrzymują niższą pozycję (47.) w porównaniu z rankingiem IOR (26.). Zestawienie przedstawiamy na wykresie 2.

Wykres 2. Porównanie rankingu 40 państw najwyższycy pozycjonowanych według Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju oraz rankingu PKB na osobę

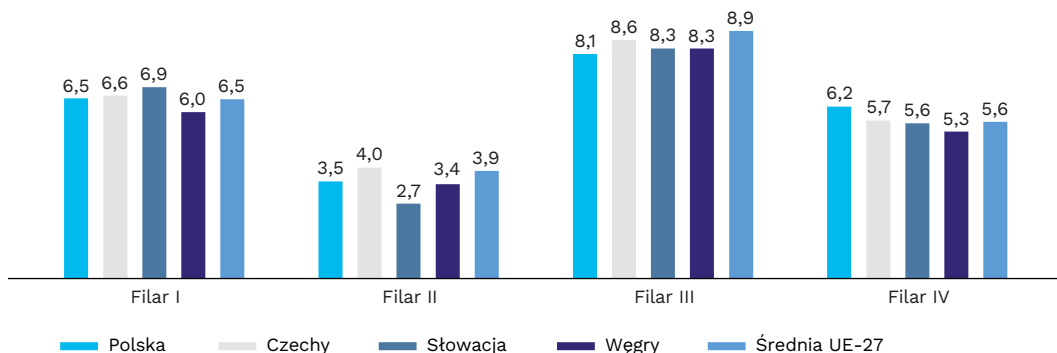
Źródło: opracowanie własne PIE; dane o PKB na osobę pochodzą z bazy danych Banku Światowego.

2. Polska i Grupa Wyszehradzka

Polska awansuje w rankingu Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju z pozycji

33. na 26., jako jedyny z krajów Grupy Wyszehradzkiej. W przypadku pozostałych państw nastąpił spadek: Czechy z 20. na 22. miejsce, Węgry z 28. na 34., a Słowacja z 27. na 31. Na tle państw Unii Europejskiej średnie wyniki krajów wyszehradzkich są słabe, szczególnie w filarze III – tj. w czynnikach pozapłacowych. Średnia państw Unii wynosi 8,9, a grupy Wyszehradzkiej 8,3. W filarze II, dotyczącym nakładów na B+R i edukację jako proc. PKB, średnia Grupy Wyszehradzkiej również jest mniejsza od unijnej – 3,6 proc. w stosunku do 3,9 proc. Z drugiej strony Grupa Wyszehradzka uzyskała lepszy wynik w filarze IV – Odpowiedzialność za klimat (5,7 w stosunku do 5,6 w Unii), zaś Polska miała w tym filarze najwyższy wynik w Grupie (6,2). To efekt dużej redukcji emisji CO₂ w stosunku do bazowego roku 1990.

Wykres 3. Wyniki krajów Grupy Wyszehradzkiej w poszczególnych filarach w odniesieniu do średniej UE-27

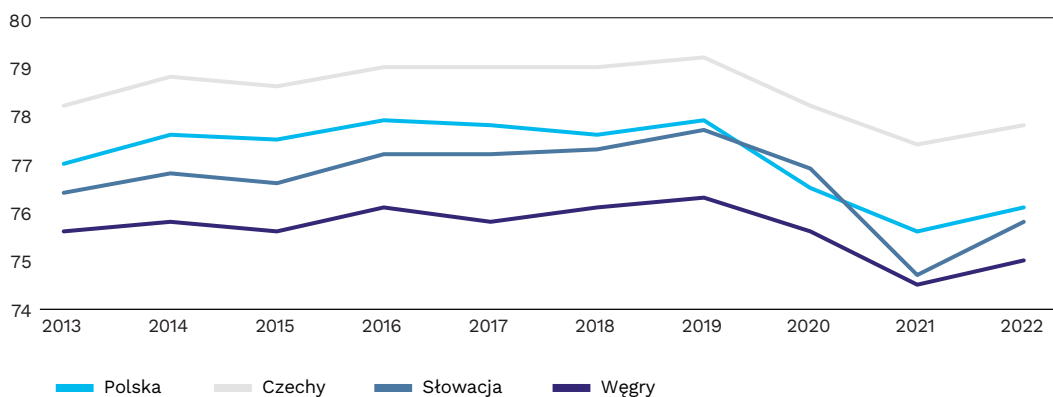

Źródło: opracowanie własne PIE.

Niski wynik Polski, jak i Grupy Wyszehradzkiej w filarze III, jest wynikiem gwałtownego spadku oczekiwanej długości życia. W raporcie ONZ (*United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2022*) obejmującym 191 krajów zanotowano znaczące **cofnięcie w zakresie wskaźników jakości życia, głównie oczekiwanej długości życia, do poziomów z 2016 r.** Ta zmiana

zatrzymuje 30-letni trend wzrostowy. Przykładowo, na Węgrzech średnia oczekiwana długość życia zmniejszyła się o prawie dwa lata w porównaniu z 2019 r. Raport ONZ wskazuje, że globalną przyczyną regresu nie była jedynie pandemia COVID-19, ale również inne czynniki, takie jak konflikty międzynarodowe, np. w Ukrainie, czy wpływ zmian klimatycznych. W latach 2020-2021 ponad 90 proc. badanych krajów odnotowało spadek wskaźnika rozwoju społecznego (HDI). Oznacza to pogłębiający się kryzys w wielu regionach świata. W rankingu HDI Polska uplasowała się na 34. pozycji, ale **odnotowała spadek średniej oczekiwanej długości życia z rekordowych 77,9 lat w 2019 r. do 76 lat w 2022 r., co oznacza powrót do wartości z 2010 r.**

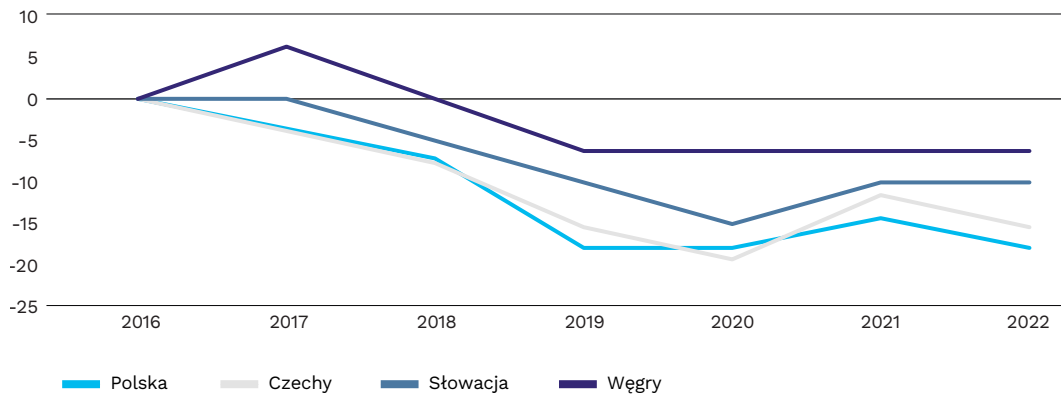
Wykres 4. Oczekiwana długość życia w krajach Grupy Wyszehradzkiej

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych [Banku Światowego](#).

Kraje Grupy Wyszehradzkiej utrzymują spadkowy trend emisji CO₂. W latach 2016-2022 średni spadek dla tej grupy wyniósł 12 proc., najwyższy notowany spadek (w 2022 r.) odnotowano w Polsce i wyniósł 18 proc. Dobry wynik Grupy Wyszehradzkiej jest jednak podyktowany dużym potencjałem ograniczania: średnia emisja CO₂ Grupy w 2022 r. znajduje się o 36 proc. powyżej średniej europejskiej. Zgodnie z założeniami IV filaru rankingu koncentruje się na dążeniach państw do osiągnięcia bardziej przyjaznego środowiska, stąd też wysoki wynik Grupy w filarze IV.

Wykres 5. Zmiana emisji CO₂ w krajach Grupy Wyszehradzkiej (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Banku Światowego.

Podsumowanie

Rok 2022 przyniósł wyraźne zmiany w globalnym rozwoju, z wyjątkowym naciskiem na stabilność ekonomiczną i dobrobyt społeczny. Kraje skandynawskie kontynuują zrównoważony rozwój. Z powodu bezprecedensowych wzrostów cen energii spowodowanych problemami na światowych rynkach, które wywołały pandemia COVID-19 oraz pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę (np. cena gazu wzrosła z 69 PLN/MWh w 2020 r. do 600 PLN/MWh w 2022 r.) wiele państw europejskich zdecydowało się wprowadzić mechanizmy ochronne, aby nie przenosić całości kosztów kryzysu energetycznego na konsumentów. Działania miały różną formę – np. rząd Hiszpanii zniósł 7-proc. podatek od wytwarzania energii, a rząd Polski zdecydował się wprowadzić limity na ceny energii cieplnej i wody.

Pomimo problemów z wysoką inflacją i cenami energii wartość konsumpcji rosta w większości krajów europejskich. Polska, z wyraźnym awansem w rankingu Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju, jest jednym z pozytywnych przykładów w regionie, podczas gdy inne kraje Grupy Wyszehradzkiej doświadczają spadków. W 2023 r. i kolejnych latach kluczowe będzie zrozumienie trendów globalnych i podejmowanie świadomych decyzji, które prowadzą do trwałego i odpowiedzialnego rozwoju.

Aneks 1.

Struktura Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju

Metoda obliczania Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju została przedstawiona w raporcie *Indeks Odpowiedzialnego Rozwoju – wersja 2.0* (Baszczak i in., 2020). Główny indeks składa się z czterech filarów:

- Filar I. Dobrobyt bieżący – odnosi się do materialnego dobrobytu, uwzględnia wartość konsumpcji *per capita* w danym państwie po skorygowaniu o siłę nabywczą. Wskaźnik przedstawia średnią wartość konsumowanych dóbr i usług na jednego mieszkańca. W tym raporcie uwzględniamy także dysproporcje między biedniejszymi a zamożniejszymi segmentami społeczeństwa. Analizujemy wskaźnik rozpiętości dochodowej – współczynnik Giniego, przyjmujący wartość od 0 do 1 w zależności od stopnia nierówności;
- Filar II. Kreacja dobrobytu – wyniki badań naukowych wskazują, że inwestycje w badania i rozwój oraz edukację wysokiej jakości są kluczowymi czynnikami długoterminowego wzrostu. Kluczowe dla rozwoju społeczeństwa są więc inwestycje w rozwój i działania, które wpłyną na przyszłe pokolenia. Aspekt ten znajduje odzwierciedlenie w Filarze II Indeksu, gdzie uwzględnione są wskaźniki przedstawiające udział wydatków na badania i rozwój oraz na edukację w PKB kraju;
- Filar III. Czynniki pozapłacowe – podkreśla, że jakość życia nie sprowadza się jedynie do aspektów materialnych. Rosnąca liczba dyskusji na temat znaczenia wskaźników niefinansowych wskazuje, że zaspokajanie podstawowych potrzeb ludzi jest kluczowe przy mierzeniu rozwoju państwa. W tym filarze uwzględnione są: wskaźnik liczby zabójstw na określoną liczbę ludzi, jako miernik bezpieczeństwa w kraju; przewidywana długość życia, jako wskaźnik zdrowia społeczności oraz poziom zanieczyszczenia powietrza, który odzwierciedla kondycję środowiska naturalnego w różnych regionach;
- Filar IV. Odpowiedzialność za klimat – ten aspekt nie odnosi się bezpośrednio do obecnej jakości życia w danym państwie, lecz skupia się na czynnikach wskazujących na odpowiedzialność kraju za przyszły stan świata. W tym kontekście kluczowe jest nie tylko bieżąca emisja CO₂

przez państwo, ale też starania w kierunku jej redukcji. Jako bazę do oceny zmniejszenia emisji przyjmujemy 1998 r. Rozważając nie tylko bieżącą emisję, ale i jej spadek w czasie, zwracamy uwagę, że różne kraje rozpoczynały działania na różnych poziomach emisji, gdy stało się jasne, że potrzebne są działania w tym obszarze. Emisję oraz jej spadek odnosimy do PKB, uznając że działania na rzecz środowiska nie muszą ograniczać globalnej produkcji, co byłoby niekorzystne dla biedniejszych krajów z wysokim poziomem ubóstwa.

Podobnie jak w poprzednich wersjach raportu, staraliśmy się utrzymać jego kompaktowość ograniczając się do dziewięciu kolejnych zmiennych. W badaniu posłużyliśmy się również wynikami odpowiadającymi statystykom 161 krajów. Pozostałe metody wykorzystane w opracowaniu indeksu pozostały zbieżne z przyjętymi wcześniej założeniami przedstawionymi w raporcie *Indeksie...* (Baszczak i in., 2020).

Bibliografia

- Bank Światowy (2023), <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=SP.DYN.LE00.IN&country=> [dostęp: 01.12.2023].
- Bąkowska, K., Lachowicz, M., Marczewski, K. (2019), *Indeks Odpowiedzialnego Rozwoju. PKB to za mało...*, https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2019/02/PIE-Indeks_Odpowiedzialnego_Rozwoju.pdf [dostęp: 01.12.2023].
- Baszczak, Ł., Gniazdowski, M., Sawulski, J., Trojanowska, J. (2020), *Indeks Odpowiedzialnego Rozwoju – wersja 2.0*, https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2020/09/PIE-Raport_Indeks_odp_rozw-ostateczny_v.2-red..pdf [dostęp: 01.12.2023].
- European Commission (2023), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230620-2> [dostęp: 01.12.2023].
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (2022), *World Population Prospects 2022 Summary of Results*, https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2022_summary_of_results.pdf [dostęp: 01.12.2023].

Spis ramek, tabel i wykresów

SPIS RAMEK

Ramka 1. Skutki wzrostu inflacji dla wydatków gospodarstw domowych	9
--	---

SPIS TABEL

Tabela 1. Pierwsze 40 krajów w IOR wraz z wartościami w poszczególnych filarach i zmianą pozycji w stosunku do Indeksu z 2022 r.	8
---	---

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Zmiana wydatków konsumpcyjnych w latach 2020 oraz 2022 w krajach UE-27	9
Wykres 2. Porównanie rankingu 40 państw najwyżej pozycjonowanych według Indeksu Odpowiedzialnego Rozwoju oraz rankingu PKB na osobę	10
Wykres 3. Wyniki krajów Grupy Wyszehradzkiej w poszczególnych filarach w odniesieniu do średniej UE-27.	11
Wykres 4. Oczekiwana długość życia w krajach Grupy Wyszehradzkiej ..	12
Wykres 5. Zmiana emisji CO ₂ w krajach Grupy Wyszehradzkiej (w proc.) ..	13

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.